

Załącznik
do Uchwały Nr XXI/166/2012
Rady Miasta Świnoujście
z dnia 23 lutego 2012 r.

**PROGRAM
PRZECIWDZIAŁANIA
PRZEMOCY W RODZINIE I
OCHRONY OFIAR PRZEMOCY
W RODZINIE
MIASTA ŚWINOUJŚCIE
NA LATA 2012 - 2016**

WSTĘP	3
Rozdział I. PRZEMOC - DEFINICJA	4
Rozdział II. WYBRANE ZASOBY MIASTA ŚWINOUJŚCIA.....	7
Rozdział V. DZIAŁANIA ZAPLANOWANE DO REALIZACJI NA LATA 2012 – 2016.	15
ROZDZIAŁ VI. PROGRAM OCHRONY DLA OSOBY DOZNAJĄCEJ PRZEMOCY.....	18
Rozdział VII. ALTERNATYWA DLA OSÓB STOSUJĄCYCH PRZEMOC DOMOWĄ - ODDZIAŁYWANIA KOREKCYJNO EDUKACYJNE	22
Rozdział VIII. FINANSOWANIE I MONITORING PROGRAMU.....	25

WSTĘP

Skuteczne przeciwdziałanie i zwalczanie przemocy w rodzinie wymaga współpracy wielu służb i instytucji na różnych płaszczyznach. Wdrożenie „Programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie i ochrony ofiar przemocy Miasta Świnoujście na lata 2012 - 2016” daje gwarancje zintegrowanych działań profilaktycznych, interwencyjnych i pomocowych w tym zakresie.

Podstawę prawną programu stanowią:

- 1) ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz.U. Nr 180, poz. 1493 z późn. zm.),
- 2) ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (t. j. Dz. U. z 2009 r. Nr 175, poz. 1362 z późn. zm.),
- 3) uchwała Nr 162/2006 Rady Ministrów z dnia 25 września 2006 r. w sprawie Krajowego programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie na lata 2006 - 2016
- 4) uchwała Nr XLVII/397/2008 Rady Miasta Świnoujście z dnia 19 grudnia 2008 r. w sprawie strategii rozwiązywania problemów społecznych Miasta Świnoujście na lata 2008 - 2015.

Głównym celem programu jest ograniczenie zjawiska przemocy w rodzinie poprzez kompleksowe działania ukierunkowane zarówno na ochronę ofiar przemocy, jak i edukowanie osób stosujących przemoc oraz korygowanie agresywnych postaw i zachowań dzieci i młodzieży.

Cele szczegółowe programu takie jak: podniesienie świadomości społecznej w zakresie problematyki przemocy w rodzinie, poprawa jakości systemu pomocy, zwiększenie kompetencji instytucji i służb zajmujących się problematyką przemocy czy poszerzenie oferty edukacyjnej dla sprawców przemocy realizowane będą przez wszystkie instytucje i organizacje zobligowane do podejmowania działań na rzecz zapobiegania i zwalczania przemocy w rodzinie

Program konsultowany był ze świnoujskimi przedstawicielami kluczowych instytucji zaangażowanych w przeciwdziałanie przemocy domowej – członkami Zespołu Interdyscyplinarnego ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Rozdział I. PRZEMOC - DEFINICJA

Podstawowym aktem prawnym regulującym zadania w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie, zasady postępowania wobec osób dotkniętych przemocą oraz zasady postępowania wobec osób stosujących przemoc jest ustawa o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie z dnia 29 lipca 2005 r. (Dz. U. z 2005 r. Nr 180, poz. 1493 z późn. zm.).

Zgodnie z tą ustawą pod pojęciem przemocy w rodzinie należy rozumieć jednorazowe albo powtarzające się umyślnie działanie lub zaniechanie naruszające prawa lub dobra osobiste członków rodziny, a także osób wspólnie zamieszkujących lub gospodarujących, w szczególności narażające te osoby na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia, naruszające ich godność, nietykalność cielesną, wolność, w tym seksualną, powodujące szkody na ich zdrowiu fizycznym lub psychicznym, a także wywołujące cierpienia i krzywdy moralne u osób dotkniętych przemocą.

Przemoc jest zjawiskiem wieloaspektowym, a rozmaite sposoby wyjaśnienia przyczyn przemocy są użyteczne głównie dlatego, że podkreślają różnorodność czynników uwikłanych w występowanie przemocy domowej. Zbytne uproszczenie powoduje, że rozwiązanie tego problemu wydaje się nadzwyczaj łatwe, np. „alkoholizm powoduje występowanie przemocy”. Tymczasem praktyka i wiedza wskazują, że przemoc występuje zarówno w rodzinach dotkniętych problemem alkoholowym jak i wolnych od niego. Większość osób nadużywających alkoholu, które pod jego wpływem stają się agresywne wobec członków własnej rodziny, przyznaje się do stosowania przemocy również na trzeźwo. Alkoholizm nie jest przyczyną przemocy, ale występującym z nią uwarunkowaniem, podobnie jak wiele innych zjawisk.

Przemoc ma różne aspekty i oblicza:

- jest procesem, gdyż nie pojawia się zniemacka i tworzy cykle,
- ma tendencje do powtarzania się i rzadko jest jednorazowym epizodem,
- toczy się w wymiarze dominacji i uległości, gdyż osoba stosująca przemoc (potocznie zwana sprawcą) dąży do uzyskania totalnej dominacji nad osobą doznającą przemocy (potocznie zwaną ofiarą),
- nie jest zjawiskiem niezależnym od udziału człowieka, co oznacza, iż jest on zdolny do radzenia sobie ze złością, która czyni go sprawcą („nie mogę, to jest silniejsze ode mnie”, używane przez sprawców jest maską dla „nie chcę”),
- odpowiedzialność zawsze jest po stronie sprawcy niezależnie od tego co zrobiła ofiara,
- przejawia się w różnych formach (niektóre przejawy grożenia przemocą są w istocie aktami przemocy).

Szerokie ujęcie problemu pozwala wyodrębnić następujące typy przemocy:

- typ przemocy, w której sprawcami są dorośli: przemoc wobec partnerki/a, przemoc wobec dziecka,
- typ przemocy, w której sprawcami są dzieci: przemoc wobec rodziców, przemoc wobec rodzeństwa,
- typ, w którym sprawcami mogą być dorośli i dzieci: przemoc wobec osób w podeszłym wieku.

Odzwierciedla to fakt, iż wzorce agresywnego zachowania mogą być przekazywane z pokolenia na pokolenie.

Świat jest przepełniony przemocą, która ma różne oblicza, gdyż dotyczy różnych sfer działalności człowieka. Najczęściej mamy do czynienia z jej dwoma odmianami: fizyczną nazywaną również „gorącą” oraz psychiczną nazywaną „zimną”. Spotykamy się także z podziałem przemocy dodatkowo na seksualną, ekonomiczną, a niektóre źródła mówią o przemocy społecznej i politycznej. Przemoc fizyczna i psychiczna (emocjonalna) są w istotny sposób ze sobą powiązane, oparte są bowiem na potrzebie kontroli i dominacji. Epizody przemocy fizycznej mogą być rzadkie, za to formy przemocy emocjonalnej na ogół zdarzają się częściej. Aczkolwiek nie można stwierdzić, że istnieje gradacja od przemocy emocjonalnej do fizycznej – pierwsza nie musi prowadzić nieodwołalnie do drugiej – to jednak fizyczną można również uznać za przemoc emocjonalną. Na uderzenie wszyscy reagujemy poczuciem upokorzenia i urazy, a więc jest to nie tylko ból fizyczny. Atakowi fizycznemu zaś towarzyszą prawie zawsze wyzwiska, wulgaryzmy, określenia poniżające czyli przemoc psychiczna, która pozwala sprawcy na utrzymanie pełnej kontroli nad ofiarą.

Dla zrozumienia dlaczego tak trudno osobom doznającym przemocy zmienić swoją sytuację ważne jest przyjrzenie się specyfice relacji między osobą stosującą przemoc a ofiarą. Zdecydowana większość ofiar nie doświadcza przemocy w sposób ciągły. Przemoc ma bowiem cykliczny charakter. Obecność tych cykli lepiej wyjaśnia proces wiktylizacji osób doznających przemocy, a także pojawiający się w ich zachowaniu syndrom wyuczzonej bezradności.

W cyklu przemocy występują trzy niezależne fazy, zmienne pod względem swej intensywności i czasu trwania:

- faza narastania napięcia (inaczej tworzenia i budowania napięcia) to pierwsza faza cyklu,
- faza gwałtownej przemocy (inaczej wybuchu, incydentów bicia) to druga faza ; agresja w tej fazie może być zagrażająca dla zdrowia i życia ofiary, moment zakończenia aktu przemocy zależy wyłącznie od sprawcy i nie ma żadnego związku z zachowaniem „ofiary” (sygnały jej bólu i cierpienia nie wyciszają agresji),
- faza „miodowego miesiąca” (inaczej uspokojenia i miłości) to trzecia faza w czasie, której sprawca między innymi często obiecuje, że już nigdy więcej nie skrzywdzi ofiary lub po prostu zachowuje się jakby przemoc nigdy nie miała miejsca; faza ta jest przemijająca i rozpoczyna się znowu faza narastania napięcia.

Faza „miodowego miesiąca” zatrzymuje ofiarę w sytuacji przemocy, bo łatwo pod jej wpływem zapomnieć o koszmarze pozostałych dwóch faz. Prawdziwe zagrożenie, jakie niesie ze sobą ta faza jest związane z tym, że przemoc w następnym cyklu zazwyczaj jest gwałtowniejsza i za każdym razem narasta. Jeśli już raz doszło do użycia przemocy, będzie się ona powtarzać dopóki nie będzie przerwana, najczęściej przez interwencję z zewnątrz.

Przemoc w rodzinie, jest doświadczeniem traumatycznym, którego skutkiem są zarówno bezpośrednie szkody na zdrowiu psychicznym i fizycznym, jak i poważne, długotrwałe problemy ujawniające się w życiu dorosłym, jako konsekwencje przemocy doświadczanej w dzieciństwie.

Konsekwencje doświadczania przemocy przez osoby dorosłe.

U osób poddawanych długotrwałej przemocy występują poważne problemy fizyczne i emocjonalne. Do najczęstszych objawów będących skutkami przemocy należą: poważne obrażenia ciała, wzrost częstości chorób somatycznych związanych ze stresem (ból głowy, żołądka, w krzyżu lub w stawach oraz inne dolegliwości) przygnębienie, smutek, obojętność, popadanie w depresję, niepokój, niekontrolowane wybuchy płaczu, śmiechu czy agresji, zmienność nastrojów, decyzji, niepewność, stany lękowe, w tym lęk przed bliskością, nieufność, poczucie zagrożenia, niska samoocena, kłopoty z zasypianiem, koszmary nocne, kłopoty z koncentracją, zwiększone spożycie środków psychoaktywnych, zaprzeczanie, obwinianie się, bezradność, adaptacja do przemocy.

Ofiary często zachowują się niezrozumiale, niejednokrotnie zmieniają zdanie i wycofują zawiadomienie o przestępstwie, bronią sprawcy. Zachowania te są w psychologii tłumaczone najczęściej występowaniem wyuczonej bezradności, zjawiska „prania mózgu” czy stresu pourazowego. Wycofanie się z aktywnych działań służących zmianie sytuacji i wyjściu z przemocy może wynikać z przekonania o bezskuteczności działań, popartego wcześniejszymi doświadczeniami. Bierność i rezygnacja są również często wynikiem technik manipulacyjnych, jakim ofiara była poddawana ze strony sprawcy, technik mających utrwalić w niej niską samoocenę i wzbudzić poczucie winy.

Konsekwencje doświadczania przemocy przez dzieci.

Na szczególnie poważne konsekwencje zachowań przemocowych narażone są dzieci. Często są one bezpośrednimi ofiarami lub/i świadkami przemocy w rodzinie. Obok obrażeń cielesnych przemoc domowa powoduje, że dziecko żyje w poczuciu ciągłego strachu i zagrożenia, pozbawione miłości, zaufania i bezpieczeństwa. Niezaspokojenie tych podstawowych potrzeb wpływa na dalszy rozwój dziecka i jest przyczyną wielu schorzeń psychosomatycznych. Dzieci będące ofiarami wykorzystywania seksualnego wykazują wysoki poziom depresji, poczucie osamotnienia, myśli samobójcze, zaburzenia snu, nadpobudliwość, agresję, obniżenie samooceny i poczucie bezwartościowości. Maltretowanie psychiczne niekorzystnie wpływa na rozwój dzieci. Może prowadzić do nieprzystosowania interpersonalnego (brak poczucia bezpieczeństwa, niski poziom kompetencji społecznych, trudności w kontaktach z rówieśnikami), deficytów intelektualnych i problemów afektywno-behawioralnych (agresja, samoponížanie, lęk, wstyd i poczucie winy, wrogość i gniew, pesymizm i negatywizm). Konsekwencje przemocy ujawniają się często również po długim czasie, kiedy dziecko dorasta, lub w jego dorosłym życiu. Odroczone skutki przemocy objawiają się w postaci różnych form niedostosowania społecznego. Trudności w nauce, wagarowanie, ucieczki z domu, udział w nieformalnych młodzieżowych grupach przestępczych, wysoki poziom agresji, nadużywanie alkoholu, branie narkotyków to tylko niektóre ze sposobów ucieczki od problemu przemocy w rodzinie. Doświadczanie przemocy w dzieciństwie ma wpływ na całe dorosłe życie. Ofiary przemocy, zwłaszcza seksualnej, mają problemy z nawiązaniem i utrzymaniem satysfakcjonujących relacji z innymi osobami. Ponadto, zachowania przemocowe są dziedziczone i powielane. Młodzi chłopcy wychowujący się w rodzinach, gdzie mężczyzna znęca się nad kobietą, uczą się agresji wobec kobiet, dziewczynki zaś postrzegają bicie, maltretowanie i wykorzystywanie jako elementy wpisane w rolę kobiety. Doświadczanie przemocy w dzieciństwie podwyższa ryzyko, że krzywdzone dzieci same staną się krzywdzącymi rodzicami.

Spoleczne konsekwencje przemocy w rodzinie.

Przemoc zagraża życiu, niesie ze sobą cierpienie fizyczne, rany, siniaki, ale nade wszystko powoduje niewyobrażalnie wielkie szkody psychiczne u ofiar, które najczęściej przez lata doświadczają znęcania się, wykorzystywania lub zaniedbania. Przemoc domowa to także poważny problem społeczny. Destrukcyjna siła niszczy cały system rodzinny, rozsadza go od środka, odbiera poczucie bezpieczeństwa i możliwość prawidłowego rozwoju najmłodszym członkom rodziny. Niesie ze sobą ryzyko dziedziczenia przez dzieci zachowań przemocowych i powielania ich w dorosłym życiu. Niezwalczana przemoc przybiera na sile, utrwała się i eskaluje niosąc negatywne konsekwencje dla uwikłanych w nią rodzin i dla całego społeczeństwa. Niezbędne jest zatem podejmowanie planowych działań mających na celu zapobieganie i zwalczanie przemocy w rodzinie, działań wpisanych w tworzenie i rozwijanie systemu przeciwdziałania przemocy, którego zasadniczymi elementami są specjalistyczne instytucje i profesjonaliści niosący pomoc osobom dotkniętym przemocą domową.

Rozdział II. WYBRANE ZASOBY MIASTA ŚWINOUJŚCIA

Zespół Interdyscyplinarny ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Zespół Interdyscyplinarny działa na podstawie porozumień zawartych między Prezydentem Miasta Świnoujście a podmiotami, o których mowa w art. 9a ust. 3 i 5 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. Nr 180, poz. 1493 z późn. zm.). W dniu 10 maja 2011 r. Prezydent Miasta Świnoujście zarządzeniem Nr 290/2011 powołał w Świnoujściu Zespół Interdyscyplinarnego ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

W skład Zespołu Interdyscyplinarnego wchodzi specjaliści różnych służb i instytucji działających na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie (13 osób) z:

- Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie,
- Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,
- Komendy Miejskiej Policji,
- Kuratorskiej Służby Sądowej,
- Prokuratury,
- oświaty,
- ochrony zdrowia,
- organizacji pozarządowych.

Do zadań Zespołu Interdyscyplinarnego należy w szczególności:

- diagnozowanie problemu przemocy w rodzinie,
- podejmowanie działań w środowisku zagrożonym przemocą w rodzinie mających na celu przeciwdziałanie temu zjawisku,
- inicjowanie interwencji w środowisku dotkniętym przemocą w rodzinie,

- rozpowszechnianie informacji o instytucjach, osobach i możliwościach udzielenia pomocy w środowisku lokalnym,
- inicjowanie działań w stosunku do osób stosujących przemoc w rodzinie.

Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie ul. J. Dąbrowskiego 4
sekretariat tel. 322-54-60, fax 322-54-61, e-mail: sekretariat@mopr.swinoujście.pl,
strona internetowa www.mopr.swinoujście.pl

Status prawny

Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Świnoujściu jest samodzielną jednostką organizacyjną nie posiadającą osobowości prawnej, działającą jako wyodrębniona jednostka budżetowa Miasta Świnoujście.

Cel działania

Celem działania Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Świnoujściu jest w szczególności umożliwienie osobom i rodzinom przewyciężanie trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości oraz w celu zapobiegania powstawaniu tych sytuacji.

Zadaniem pomocy społecznej jest zapobieganie sytuacjom, o których mowa powyżej, przez podejmowanie działań zmierzających do życiowego usamodzielnienia osób i rodzin oraz ich integracji ze środowiskiem.

Specjalistyczny Ośrodek Wsparcia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie

działa w strukturach Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Świnoujściu przy ul. Dąbrowskiego 4, tel. 091 322 54 81

Ośrodek czynny jest całą dobę, składa się z części mieszkalnej oraz dwóch pomieszczeń biurowych.

W Ośrodku można nieodpłatnie skorzystać z porad prawnika, psychologa, pracownika socjalnego.

Ponadto w Ośrodku funkcjonuje “grupa wsparcia” dla ofiar przemocy w rodzinie, która spotyka się raz na dwa tygodnie.

Specjalistyczny Ośrodek Wsparcia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie działa na podstawie następujących przepisów:

- ustawy z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2005 roku, Nr 180, poz.1493 z późn. zm.),
- rozporządzenia MPiPS z dnia 22 lutego 2011 roku w sprawie standardu podstawowych usług świadczonych przez specjalistyczne ośrodki wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie, kwalifikacji osób zatrudnionych w tych ośrodkach, szczegółowych kierunków prowadzenia oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych wobec osób stosujących przemoc w rodzinie oraz kwalifikacji osób prowadzących oddziaływania korekcyjno-edukacyjne a

także szczegółowych kierunków prowadzenia oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych (Dz. U. z 2011 r. Nr 50, poz.259).

W zakresie interwencyjnym Ośrodek zapewnia:

- schronienie ofiarom przemocy w rodzinie bez skierowania i bez względu na dochód, na okres do trzech miesięcy z możliwością przedłużenia w przypadkach uzasadnionych sytuacją ofiary przemocy w rodzinie,
- ochronę ofiar przemocy w rodzinie przed osobą stosującą przemoc w rodzinie,
- udzielanie natychmiastowej pomocy psychologicznej, medycznej i wsparcia,
- rozpoznanie sytuacji ofiary przemocy w rodzinie i opracowanie planu pomocy,
- wspieranie w przezwyciężaniu sytuacji kryzysowej związanej z występowaniem przemoc w rodzinie.

W zakresie potrzeb bytowych Ośrodek zapewnia:

- całodobowy okresowy pobyt,
- pomieszczenia do spania,
- wspólne pomieszczenie do pobytu dziennego,
- miejsca do zabawy,
- pomieszczenie do nauki,
- łazienki wraz z pomieszczeniem do prania i suszenia,
- kuchnię,
- wyżywienie, odzież i obuwie,
- środki higieny osobistej i środków czystości.

W zakresie terapeutyczno – wspomagającym:

- opracowanie diagnozy rodziny i indywidualnego planu pomocy ofierze przemocy w rodzinie uwzględniającego: potrzeby, cele, metody i czas pomocy,
- udzielanie poradnictwa: psychologicznego, prawnego, socjalnego,
- prowadzenie grup wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie,
- prowadzenie indywidualnej terapii ukierunkowanej na wsparcie ofiary przemocy w rodzinie oraz nabycie umiejętności ochrony przed osobą stosującą przemoc w rodzinie,
- zapewnienie dostępu do pomocy medycznej,
- przeprowadzenie diagnozy sytuacji dzieci i udzielanie im wsparcia psychologicznego,
- udzielanie konsultacji wychowawczych.

W celu dostosowania zakresu pomocy do sytuacji oraz potrzeb ofiar przemocy w rodzinie specjalistyczny ośrodek wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie współpracuje z innymi instytucjami zajmującymi się przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie, prowadzi działania monitorujące i ewaluacyjne efektów swojej działalności.

Ośrodek Interwencji Kryzysowej

działa w strukturach Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Świnoujściu przy ul. Dąbrowskiego 4, tel. 091 32 25 488.

W Ośrodku można nieodpłatnie skorzystać z porad prawnika, psychologa, pedagoga, specjalisty pracy z rodziną.

Interwencja kryzysowa w Ośrodku Interwencji Kryzysowej Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Świnoujściu stanowi zespół interdyscyplinarnych działań podejmowanych na rzecz osób i rodzin będących w stanie kryzysu. Celem interwencji kryzysowej jest przywrócenie równowagi psychicznej i umiejętności samodzielnego radzenia sobie, a dzięki temu zapobieganie przejściu reakcji kryzysowej w stan chronicznej niewydolności psychospołecznej.

Interwencją kryzysową obejmowane są osoby i rodziny bez względu na posiadany dochód. Interwencja kryzysowa obejmuje szereg działań psychologicznych, pedagogicznych i prawnych świadczonych osobom i rodzinom, które znajdują się w sytuacji kryzysowej, mają trudności lub wykazują potrzebę wsparcia w rozwiązywaniu swoich problemów życiowych.

Pomoc oraz wsparcie osób i rodzin udzielana jest przez pracowników Ośrodka Interwencji Kryzysowej Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Świnoujściu, którzy w ramach swoich kompetencji dokonują diagnozy trudności oraz ustalają indywidualny plan pomocy dla osób zgłaszających się do OIK.

W Ośrodku można uzyskać następujące formy pomocy.

1) pomoc psychologiczną – obejmującą działania skoncentrowane na konkretnych, ograniczonych w czasie celach terapeutycznych, mające na celu dostarczenie maksymalnego wsparcia klientom i ich rodzinom, zmierzające do odzyskania przez nich równowagi psychicznej, redukcji napięcia i konstruktywnego rozwiązania problemu.

Działania psychologiczne realizowane są w następujących formach:

- konsultacji;
- poradnictwa;
- krótkoterminowej psychoterapii;
- interwencji kryzysowej.

2) pomoc pedagogiczną - obejmującą szereg ograniczonych w czasie działań diagnostycznych i terapeutycznych podejmowanych na rzecz osób i rodzin, celem wyprowadzenia ich z sytuacji kryzysowej i pomoc w samodzielnym kierowaniu własnym życiem.

Działania pedagogiczne realizowane są w następujących formach:

- konsultacji;
- poradnictwa;
- interwencji kryzysowej;
- działań terapeutycznych indywidualnych i grupowych podejmowanych wobec klientów zarówno dorosłych, jak i dzieci.

3) pomoc prawną - polegającą na udzielaniu informacji o obowiązujących przepisach z zakresu prawa rodzinnego i opiekuńczego, zabezpieczenia społecznego, ochrony praw lokatorów.

Zawodowa niespokrewniona z dzieckiem rodzina zastępcza o charakterze pogotowia rodzinnego

Na terenie miasta Świnoujścia funkcjonuje jedna zawodowa niespokrewniona z dzieckiem rodzina zastępcza pełniąca funkcję pogotowia rodzinnego. Może w niej przebywać w tym samym czasie nie więcej niż troje dzieci, jednakże w przypadku zaistnienia konieczności umieszczenia w nich rodzeństwa dopuszcza się pobyt większej liczby dzieci. Małoletni kierowani są do nich okresowo do czasu unormowania sytuacji życiowej, nie dłużej niż na 12 miesięcy chyba, że szczególne okoliczności wskazują na potrzebę wydłużenia tego okresu, jednak nie dłużej niż o dalsze 3 miesiące.

Przyjęcie dziecka do rodziny zastępczej o charakterze pogotowia rodzinnego odbywa się na mocy postanowienia sądu. Dziecko może również zostać doprowadzone przez Policję, pracownika socjalnego MOPR oraz kuratora w sytuacji zagrożenia dobra dziecka, a w szczególności:

- zagrożenia zdrowia lub życia dziecka,
- porzucenia dziecka,
- gdy nie jest możliwe ustalenie tożsamości rodziców lub miejsca ich pobytu.

W wyżej wymienionych przypadkach przyjęcie dziecka doprowadzonego przez policję może nastąpić bez zgody opiekunów prawnych.

Dziecko doprowadzone przez Policję przebywa w rodzinie do czasu wydania orzeczenia przez sąd opiekuńczy. Fakt doprowadzenia dziecka przez Policję, niespokrewniona z dzieckiem rodzina zastępcza o charakterze pogotowia rodzinnego zgłasza niezwłocznie, nie później niż w ciągu 24 godzin do sądu opiekuńczego oraz powiatowego centrum pomocy rodzinie, które podejmuje jak najszybciej działania mające na celu wyjaśnienie sytuacji dziecka.

Dziecku pozbawionemu całkowicie lub częściowo opieki rodzicielskiej zapewnia się opiekę i wychowanie w rodzinie zastępczej.

Rodziny zastępcze dzielą się na:

- 1) spokrewnione z dzieckiem;
- 2) niespokrewnione z dzieckiem;
- 3) zawodowe niespokrewnione z dzieckiem:
  - a) wielodzietne,
  - b) specjalistyczne,
  - c) o charakterze pogotowia rodzinnego.

W myśl ustawy o pomocy społecznej, rodzinie mającej trudności w pełnieniu swoich zadań oraz dziecku z tej rodziny udzielana jest pomoc w postaci poradnictwa specjalistycznego, w tym: psychologicznego, poradnictwa rodzinnego, terapii rodzinnej, pracy socjalnej oraz opieki i wychowania poza rodziną.

Punkty Konsultacyjno - Informacyjne w Świnoujściu.

Na terenie Świnoujścia funkcjonują trzy punkty konsultacyjno-informacyjne, w których m. in. udziela się pomocy rodzinom i osobom dotkniętym przemocą. Punkty współpracują z innymi podmiotami prowadzącymi działalność na rzecz przeciwdziałania zjawisku przemocy, alkoholizmu, narkomanii.

Punkt Konsultacyjny w obrębie osiedla Warszów, przy ul. Sosnowej 2.

Punkt Konsultacyjny w obrębie sołectwa Karsibór, przy ul. 1 Maja 40.

Punkt Konsultacyjny w obrębie osiedla Świnoujście-Przytór, przy ul. Sąsiedzkiej 7.

Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych

W skład Komisji wchodzi przedstawiciele różnych grup zawodowych (łącznie do 8 osób) w tym:

- pracownik Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej,
- pracownik leczenia odwykowego,
- pracownicy socjalni Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie,
- pracownicy Urzędu Miasta Świnoujście, w tym Straży Miejskiej,
- przedstawiciel Stowarzyszenia Trzeźwościowego „HOL” im. Jerzego Dobrowolskiego.

W ramach Komisji funkcjonuje:

- zespół prowadzący rozmowy motywacyjne z osobami uzależnionymi od alkoholu,
- zespół kontrolujący punkty sprzedaży napojów alkoholowych,
- zespół opiniujący o zgodności lokalizacji punktu sprzedaży z uchwałą rady gminy w sprawie zasad usytuowania miejsc sprzedaży napojów alkoholowych i warunków sprzedaży tych napojów.

Dodatkowo członkowie Komisji raz w tygodniu pełnią dyżur, podczas którego udzielana jest natychmiastowa i fachowa pomoc.

W sytuacji kiedy zachodzi podejrzenie, że osoba nadużywająca alkoholu stosuje również przemoc wobec osób najbliższych członkowie Komisji zgodnie z prawem powinni:

- przeprowadzić dokładne rozeznanie sytuacji,
- rozpocząć procedurę „Niebieskiej Karty”,
- poinformować członków rodzin o możliwościach szukania pomocy w zakresie problemów alkoholowych i przemocy domowej oraz uzyskania wsparcia socjalnego, psychologicznego, prawnego,
- w przypadku stwierdzenia bądź podejrzenia popełnienia przestępstwa powiadomić organy ścigania,
- w razie konieczności powiadomić Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie i wnioskować o objęcie rodziny działaniami zgodne z kompetencjami,
- wnioskować do sądu rejonowego o zastosowanie, wobec osoby uzależnionej od alkoholu, obowiązku poddania się leczeniu w zakładzie leczenia odwykowego,

- współpracować z innymi instytucjami i organizacjami pomagającymi ofiarom przemocy domowej w środowisku lokalnym.

Rozdział III. ANALIZA SWOT

Analiza SWOT jest jedną z najpopularniejszych metod analizy strategicznej służącej do porządkowania informacji. Bywa stosowana we wszystkich obszarach planowania strategicznego jako uniwersalne narzędzie pierwszego etapu analizy strategicznej.

Technika analityczna SWOT polega na posegregowaniu posiadanej informacji o danej sprawie na cztery grupy (cztery kategorie czynników strategicznych):

- S (*Strengths*) – mocne strony: wszystko to co stanowi atut, przewagę, zaletę analizowanego obiektu,
- W (*Weaknesses*) – słabe strony: wszystko to co stanowi słabość, barierę, wadę analizowanego obiektu,
- O (*Opportunities*) – szanse: wszystko to co stwarza dla analizowanego obiektu szansę korzystnej zmiany,
- T (*Threats*) – zagrożenia: wszystko to co stwarza dla analizowanego obiektu niebezpieczeństwo zmiany niekorzystnej.

W wyniku przeprowadzonej analizy SWOT określono mocne i słabe strony oraz szanse i zagrożenia, które przedstawiono poniżej.

Mocne strony:

- funkcjonowanie Specjalistycznego Ośrodka Wsparcia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie,
- funkcjonowanie Zespołu Interdyscyplinarnego ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie,
- funkcjonowanie Ośrodka Interwencji Kryzysowej,
- funkcjonowanie na Komendzie Miejskiej Policji certyfikowanego „Niebieskiego Pokoju”,
- realizacja procedury „Niebieskiej Karty”
- kadra podnosząca kwalifikacje zawodowe,
- uregulowania prawne,
- funkcjonowanie programu korekcyjno-edukacyjnego dla sprawców przemocy w rodzinie,
- zapewnianie opieki dzieciom w placówkach opiekuńczo-wychowawczych wsparcia dziennego,
- funkcjonowanie punktów konsultacyjno-informacyjnych.

Słabe strony:

- brak procedur dotyczących monitorowania sytuacji przemocy domowej – po zakończeniu procedury „Niebieskiej Karty”,
- brak programu skierowanego do kobiet stosujących przemoc,
- braki kadrowe Policji,
- brak kompleksowej diagnozy problemu przemocy w Mieście,

- niedostatecznie spójny system współpracy między instytucjami,
- funkcjonujące w społeczeństwie stereotypy dot. przemocy,
- niewystarczająca wiedza pracowników „instytucji pomocowych” w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie,
- mała ilość osób korzystająca z programu korekcyjno-edukacyjnego dla mężczyzn stosujących przemoc.

Szanse

- zmiany w przepisach prawnych umożliwiające skuteczniejsze przeciwdziałanie przemocy,
- kampanie informacyjne wpływające na zmianę świadomości społeczeństwa dot. problemu przemocy domowej adresowane do ogółu społeczeństwa ze szczególnym uwzględnieniem ofiar i świadków przemocy,
- możliwość korzystania z rekomendowanych programów profilaktycznych adresowanych do osób dorosłych podnoszących ich kompetencje wychowawcze,
- możliwość korzystania z rekomendowanych programów profilaktyczno – informacyjnych adresowanych do dzieci i młodzieży dot. przemocy,
- szkolenia podnoszące umiejętności zawodowe osób zajmujących się problematyką przemocy (szkolenia dla różnych grup zawodowych),
- poszerzona oferta edukacyjna dla osób stosujących przemoc i zagrożonych stosowaniem przemocy,
- ustawowe zobowiązanie osoby stosującej przemoc do uczestnictwa w oddziaływaniach korekcyjno-edukacyjnych,
- polityka państwa związana ze zwiększaniem środków finansowych na przeciwdziałanie przemocy (realizacja Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie).

Zagrożenia:

- poczucie bezkarności sprawców przemocy domowej (trudności z udowodnieniem stosowania przemocy w przypadku przemocy psychicznej, wycofywanie się osób doznających przemoc),
- niska wiedza społeczeństwa lokalnego dotycząca zjawiska przemocy i miejsc świadczących pomoc,
- braki kadrowe w Policji,
- trudności w objęciu pomocą osób niepełnosprawnych, w tym zaburzonych psychicznie oraz starszych będących ofiarami przemocy.

Rozdział V. DZIAŁANIA ZAPLANOWANE DO REALIZACJI NA LATA 2012 – 2016.

Cel główny programu: Ograniczenie zjawiska przemocy w rodzinie.

Cel główny zostanie zrealizowany poprzez podejmowanie działań w niżej wymienionych obszarach: świadomości społecznej, systemu pomocy dla osób uwikłanych i zagrożonych przemocą, kompetencji służb i instytucji pomocowych.

1. Cel szczegółowy: Podniesienie świadomości społecznej w zakresie problematyki przemocy w rodzinie.

1. PODNIESIENIE ŚWIADOMOŚCI SPOŁECZNEJ W ZAKRESIE PROBLEMATYKI PRZEMOCY W RODZINIE		
Działania	Wskaźniki	Realizatorzy
1.1 Udział w ogólnopolskich kampaniach na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz organizacja lokalnych akcji, szkoleń i kampanii edukacyjnych.	<ul style="list-style-type: none"> – liczba przeprowadzonych kampanii, akcji, szkoleń – liczba artykułów w prasie lokalnej na temat przemocy w rodzinie – liczba uczestników 	Urząd Miasta Świnoujście, MOPR, media lokalne, NGO, Policja, Zespół Interdyscyplinarny, placówki oświatowe
1.2 Opracowanie, zakup i dystrybucja materiałów informacyjnych dot. przemocy.	<ul style="list-style-type: none"> – liczba zakupionych materiałów informacyjnych, – liczba rozdanych materiałów informacyjnych – liczba wydanych informatorów, ulotek, broszur, spotów 	Urząd Miasta Świnoujście, MOPR, media lokalne, NGO, Policja, Zespół Interdyscyplinarny
1.3 Realizacja programów profilaktyczno - edukacyjnych w zakresie promowania i wdrażania prawidłowych metod wychowawczych adresowanych do osób dorosłych (np.: Szkoła dla rodziców, Bez klapsa).	<ul style="list-style-type: none"> – liczba przeprowadzonych programów – liczba uczestników programów 	Urząd Miasta Świnoujście, MOPR, NGO,
1.4 Edukacja przedmałżeńska dot. przeciwdziałania przemocy w rodzinie.	<ul style="list-style-type: none"> – liczba zrealizowanych programów edukacyjnych na kursach przedmałżeńskich – liczba uczestników kursów przedmałżeńskich 	Kościoty, NGO, Urząd Miasta Świnoujście, MOPR
1.5 Realizacja programów profilaktycznych w placówkach oświatowych i opiekuńczo-wychowawczych dot. m.in. praw dzieci, asertywności, przemocy w rodzinie.	<ul style="list-style-type: none"> – liczba przeprowadzonych programów, – liczba uczestników programów, – liczba placówek, w których zrealizowano programy profilaktyczne 	Placówki oświatowe, Urząd Miasta Świnoujście, NGO, placówki opiekuńczo-wychowawcze, Policja, MOPR

2. Cel szczegółowy: Podniesienie jakości pracy systemu świadczącego pomocna rzecz osób uwikłanych w przemoc.

2. PODNIESIENIE JAKOŚCI PRACY SYSTEMU ŚWIADCZACEGO POMOC NA RZECZ OSÓB UWIKŁANYCH W PRZEMOC

Działania	Wskaźniki	Realizatorzy
2.1 Utrzymanie poradnictwa specjalistycznego dot. problemu przemocy w rodzinie.	<ul style="list-style-type: none"> – liczba osób, które skorzystały z porady w punktach konsultacyjnych, – liczba osób, które skorzystały z poradnictwa w OIK i SOWOPR, Działu Pomocy Dziecku i Rodzinie (MOPR) – liczba osób, które skorzystały z porady: pedagogicznej, psychologicznej, prawnej, socjalnej, 	MOPR, Urząd Miasta Świnoujście, NGO,
2.2 Funkcjonowanie i praca Zespołu Interdyscyplinarnego.	<ul style="list-style-type: none"> – liczba spotkań Zespołu, – liczba opracowanych dokumentów dot. przemocy, – liczba powołanych grup roboczych, – liczba rodzin, którym udzielono pomocy w ramach pracy grup roboczych, 	Zespół Interdyscyplinarny
2.3 Opracowywanie programów ochrony dla ofiar przemocy w rodzinie.	<ul style="list-style-type: none"> – liczba osób i rodzin, którym udzielono schronienia w Specjalistycznym Ośrodku Wsparcia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie, – liczba programów, – liczba osób w programie, – liczba osób, które skorzystały z pomocy całodobowej w SOWOPR 	MOPR/SOWOPR
2.4 Tworzenie i rozwijanie grup wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie.	<ul style="list-style-type: none"> – liczba grup wsparcia dla dorosłych ofiar przemocy w rodzinie, – liczba grup wsparcia dla dzieci ofiar przemocy w rodzinie, – liczba uczestników – 	MOPR, NGO, placówki opiekuńczo-wychowawcze wsparcia dziennego
2.5 Prowadzenie monitoringu zjawiska przemocy w rodzinie (w tym m.in. diagnoza).	<ul style="list-style-type: none"> – liczba opracowanych lokalnych analiz, diagnoz, – liczba instytucji, które udostępniły dane statystyczne, – liczba wypełnionych Niebieskich Kart, 	Zespół interdyscyplinarny, MOPR, Urząd Miasta Świnoujście, NGO

3. Cel szczegółowy: Podniesienie kompetencji instytucji i służb zajmujących się problematyką przemocy.

3. PODNIESIENIE KOMPETENCJI INSTYTUCJI I SŁUŻB ZAJMUJĄCYCH SIĘ PROBLEMATYKĄ PRZEMOCY		
Działania	Wskaźniki	Realizatorzy
3.1 Organizacja i finansowanie szkoleń dla osób i instytucji zajmujących się tematyką przemocy (służby zdrowia, pomocy społecznej, oświaty, policji, kuratorskiej służby sądowej itp.).	<ul style="list-style-type: none"> – liczba szkoleń, – liczba uczestników szkoleń, – liczba instytucji/organizacji biorących udział w szkoleniach, 	MOPR, Urząd Miasta Świnoujście, placówki oświatowe, NGO
3.2 Organizacja i udział w konferencjach, seminariach, panelach dyskusyjnych dot. problematyki przemocy.	<ul style="list-style-type: none"> – liczba instytucji/organizacji biorących udział w konferencjach, seminariach, panelach dyskusyjnych dot. problematyki przemocy, – liczba zorganizowanych przedsięwzięć, – liczba uczestników 	MOPR, Urząd Miasta Świnoujście, placówki oświatowe, NGO

4. Cel szczegółowy: Poszerzenie oferty edukacyjnej dla osób stosujących przemoc.

4. POSZERZENIE OFERTY EDUKACYJNEJ DLA POTENCJALNYCH SPRAWCÓW PRZEMOCY I OSÓB STOSUJĄCYCH PRZEMOC		
Działania	Wskaźniki	Realizatorzy
4.1. Realizacja oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc domową (kobiety, mężczyźni).	<ul style="list-style-type: none"> – liczba osób, które ukończyli program – liczba osób uczestniczących w programie – liczba edycji programu 	Urząd Miasta Świnoujście, MOPR
4.2 Realizacja programów profilaktycznych, oddziaływań korekcyjno- edukacyjnych, socjoterapeutycznych dla małoletnich przejawiających zachowania antyspołeczne będące skutkiem wychowywania się w rodzinie dotkniętej przemocą.	<ul style="list-style-type: none"> – liczba zrealizowanych programów, – liczba małoletnich uczestniczących w programie, – liczba małoletnich, którzy ukończyli program, 	Urząd Miasta Świnoujście, MOPR, NGO

ROZDZIAŁ VI. PROGRAM OCHRONY DLA OSOBY DOZNAJĄCEJ PRZEMOCY

Cel:

Tworzenie indywidualnych programów ochrony ofiar tworzony po to aby zapewnić osobie dotkniętej przemocą w rodzinie systemowego wsparcia i pomocy w rozwiązywaniu trudnej sytuacji rodzinnej.

Naczelna zasada działania:

Wszelkie działania podejmowane na rzecz ofiar przemocy w rodzinie, w celu maksymalizacji ich skuteczności winny opierać się na zasadzie interdyscyplinarności. Zgodnie ze znowelizowaną ustawą o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie każda gmina zobowiązana jest do powołania zespołu interdyscyplinarnego składającego się z przedstawicieli właściwych instytucji i organów. Taka formuła pozwala na objęcie osób dotkniętych przemocą spójną, różnorodną i bardzo zindywidualizowaną pomocą.

Zadania instytucji, do których najczęściej wpływa pierwsza informacja o sytuacji przemocy w rodzinie *

Policja

Działania chroniące ofiary przemocy domowej podejmowane przez policję zgodnie z obowiązującym prawem:

- interwencja, założenie Niebieskiej Karty
- sporządzenie dokładnego opisu zdarzenia (notatka urzędowa),
- zatrzymanie sprawców przemocy domowej stwarzających w sposób oczywisty zagrożenie dla życia bądź zdrowia ofiar, a także mienia,
- wszczęcie postępowania przygotowawczego przeciwko sprawcy przemocy w przypadku zgłoszenia lub stwierdzenia popełnienia przestępstwa,
- zabezpieczenie dowodów popełnienia przestępstwa,
- podjęcie działań prewencyjnych wobec sprawcy przemocy,
- udzielenie informacji ofiarom o możliwości uzyskania pomocy.

Osoby wzywające policję mają prawo do:

- uzyskania od policjantów zapewnienia doraźnego bezpieczeństwa,
- uzyskania informacji, kto przyjechał na wezwanie - numer identyfikacyjny policjantów, nazwa i siedziba jednostki,

- wykorzystania dokumentacji interwencji policyjnej jako dowodów w sprawie karnej przeciw sprawcy przemocy,
- zgłoszenia interweniujących policjantów na świadków w sprawie sądowej.

Pomoc społeczna

Celem działania pomocy społecznej (zgodnie z Ustawą o pomocy społecznej) jest umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężenia trudnych sytuacji życiowych, których same nie są w stanie pokonać, a także zapobieganie powstawaniu tych sytuacji. Pomoc społeczna jest udzielana między innymi w przypadku przemocy w rodzinie. Przemoc domowa jest przyczyną dysfunkcji rodziny, a także może być konsekwencją dysfunkcji o innym podłożu. Pomocy społecznej udziela się także w przypadku: ubóstwa, sieroctwa, bezdomności, alkoholizmu, narkomanii, bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych. Wszystkie te sytuacje mogą sprzyjać występowaniu przemocy wobec bliskich bądź z niej wynikać. Bezpośrednią pomocą rodzinom i osobom potrzebującym zajmują się pracownicy socjalni działający zgodnie z ustaloną rejonizacją. W ramach swoich kompetencji i zadań pomoc społeczna:

- przeprowadza wywiad środowiskowy umożliwiający diagnozę sytuacji rodziny lub osoby. (Niebieska karta – załącznik do wywiadu),
- przygotowuje wszechstronny plan pomocy,
- monitoruje efekty podjętych działań,
- pomaga w załatwianiu spraw urzędowych i innych ważnych spraw bytowych,
- udziela szeroko rozumianego poradnictwa, np. prawnego, psychologicznego lub wskazuje miejsca gdzie można uzyskać taką pomoc,
- udziela informacji o przysługujących świadczeniach i formach pomocy
- informuje o możliwościach uzyskania pomocy w środowisku lokalnym,
- wskazuje miejsca zajmujące się pomaganiem ofiarom przemocy domowej, w tym możliwości otrzymania schronienia np. w schroniskach, hostelach, ośrodkach,
- w razie potrzeby bądź na życzenie zainteresowanych zwraca się do policji o podjęcie działań prewencyjnych wobec sprawcy, zgodnie z kompetencjami policji,
- w przypadku stwierdzenia bądź podejrzenia popełnienia przestępstwa powiadamia organy ścigania,
- może organizować i prowadzić np. punkty informacyjne, ośrodki pomocy, grupy wsparcia dla ofiar przemocy domowej, świetlice dla dzieci,
- współpracuje z innymi instytucjami i organizacjami

Instytucje ochrony zdrowia

Głównym zadaniem służby zdrowia jest ochrona zdrowia pacjenta. Zjawisko przemocy domowej kwalifikuje się do zakresu sytuacji objętych świadczeniami zdrowotnymi ponieważ: a) bardzo często towarzyszą mu wyraźne uszkodzenia zdrowia somatycznego, b) zawsze występują poważne uszkodzenia zdrowia psychicznego. W dziedzinie pomocy ofiarom przemocy domowej, oprócz zadań podstawowych, takich jak np. udzielenie pomocy medycznej, istotne jest:

- rozpoznanie sygnałów świadczących o występowaniu przemocy, szczególnie gdy ofiary bądź świadkowie próbują to ukryć,

- umiejętność przeprowadzenia rozmowy umożliwiającej rozpoznanie form przemocy i częstotliwości jej występowania,
- poinformowanie ofiar o możliwościach szukania pomocy,
- wystawienie na prośbę poszkodowanych zaświadczenia lekarskiego o stwierdzonych obrażeniach.
- poinformowanie ofiar o miejscach i warunkach wystawienia obdukcji,
- w przypadku stwierdzenia takiej konieczności lub na prośbę poszkodowanych powiadomienie innych służb np. pomocy społecznej, policji, gminnej komisji rozwiązywania problemów alkoholowych
- w przypadku stwierdzenia podczas badania lub podejrzenia popełnienia przestępstwa, np. ślady ciężkiego uszkodzenia ciała, ślady podejrzanых oparzeń, wykorzystania seksualnego - powiadomienie organów ścigania.

*na podstawie informacji Ogólnopolskiego Pogotowia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie Niebieska Linia

Przykład indywidualnego programu ochrony dla osoby doznającej przemocy wykorzystywanego w Specjalistycznym Ośrodku Wsparcia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie

Struktura rodziny

Należy szczegółowo opisać strukturę rodziny.

Wykaz instytucji i osób zaangażowanych w pomoc

Należy wskazać jakie instytucje bądź osoby będą zaangażowane w pomoc np.:

- Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie / Ośrodek Pomocy Społecznej,
- Specjalistyczny Ośrodek Wsparcia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie,
- Komenda Miejska Policji,
- Prokuratura Rejonowa,
- Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,
- Placówki Oświatowe,
- Placówki Podstawowej Opieki Zdrowotnej,
- Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna.

Opis sytuacji – ocena diagnostyczna rodziny

Należy dokonać dokładnej analizy sytuacji życiowej osoby doznającej przemocy.

W sytuacjach nagłych należy przeprowadzić działania interwencyjne typu: zapewnienie schronienia ofiarom przemocy w rodzinie, udzielenie natychmiastowej pomocy psychologicznej, medycznej i socjalnej.

Przyczyny trudnej sytuacji

Należy ustalić przyczyny trudnej sytuacji życiowej osoby takie jak:

- bezrobocie,

- nadużywanie alkoholu,
- brak mieszkania,
- bezradność w sprawach opiekuńczo - wychowawczych.

Zasoby osoby doznającej przemocy

Należy ustalić mocne strony np. :

- stałe źródło dochodu,
- wsparcie i pomoc pracownika socjalnego,
- wsparcie dzieci i najbliższej rodziny,
- możliwość uzyskania dodatkowej pomocy finansowej z MOPR.

Cele pracy

Należy ustalić główne cele pracy z osobą np. :

- zatrzymanie zjawiska przemocy,
- izolacja sprawcy,
- złożenie zawiadomienia o popełnieniu przestępstwa,
- złożenie pozwu o rozwód,
- powrót do równowagi psychicznej osoby doznającej przemocy poprzez udział w terapii,
- udział w grupie wsparcia.

Sposoby pracy z osobą doznającą przemocy

Należy ustalić sposób i metody pracy z osobą doznającą przemocy poprzez określenie np. :

1) zadań dla prawnika:

- udzielanie porad prawnych, pomoc w sporządzaniu pism procesowych itp.

2) zadań dla psychologa i pedagoga:

- opieka i wsparcie psychologiczne dla rodziny,
- motywowanie osoby doznającej przemocy do podejmowania działań zmierzających do rozwiązania trudnej sytuacji,
- pomoc w powrocie do równowagi psychicznej.

3) zadań dla pracownika socjalnego:

- ocena sytuacji osoby i konsultacje ze specjalistami,
- monitorowanie sytuacji rodziny,
- kontakt z innymi instytucjami i organizacjami pomocnymi w rozwiązaniu trudnej sytuacji osoby,
- podejmowanie wszelkich działań zmierzających do rozwiązania trudnej sytuacji osoby, które w rezultacie mają spowodować jej usamodzielnienie.

Monitoring osoby doznającej przemocy.

Należy wskazać instytucje bądź osobę odpowiedzialną za monitoring w ustalonym okresie.

Rozdział VII. ALTERNATYWA DLA OSÓB STOSUJĄCYCH PRZEMOC DOMOWĄ - ODDZIAŁYWANIA KOREKCYJNO EDUKACYJNE

Od roku 2007 w pomieszczeniach Ośrodka Leczenia Uzależnień przy ul. Jana z Kolna 12 prowadzone są zajęcia dla sprawców przemocy domowej pn. "Program korekcyjno- edukacyjny dla sprawców przemocy domowej" na bazie programu z Duluth. Obowiązek realizacji w/w oddziaływań określony został przepisami ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2005 r. Nr 180, poz. 1493 z późn. zm.). Do uczestnictwa w programie sprawcy przemocy kierowani są przez sąd, prokuraturę, policję, Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie, Komisję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Poradnię Psychologiczno-Pedagogiczną.

Co to jest „Program Edukacyjno – Korekcyjny dla Sprawców Przemocy Domowej”?

„Program Edukacyjno – Korekcyjny dla Sprawców Przemocy Domowej” jest programem psychoedukacyjnym, którego celem jest zmiana zachowań typu przemocowego na rzecz postawy partnerstwa i poszanowania wobec domowników. Program powstał na bazie „Programu z Duluth”, inspiracją do jego opracowania i wdrożenia było seminarium zorganizowane przez Fundację im. St. Batorego oraz Stowarzyszenie „Sedno” w 2001 r., pod tytułem „Pomoc dla sprawców przemocy”, które prowadził Marek Prejzner z Polish-American Association w Chicago.

Program ma charakter edukacyjno-korekcyjny. W części edukacyjnej skoncentrowany jest na przekazaniu szeroko pojętej wiedzy na temat zjawiska przemocy, część korekcyjna ukierunkowana jest na zdobycie umiejętności niestosowania przemocy, trening umiejętności społecznych i asertywności oraz naukę konstruktywnego rozwiązywania sporów i korzystania ze wsparcia społecznego.

Cele Programu

Naczelnym celem Programu jest redukcja zachowań agresywnych u jego uczestników, kształtowanie postawy partnerstwa i szacunku wobec kobiet, oraz odpowiedzialności za popełnione czyny przemocowe.

Program skoncentrowany jest na rozumieniu przemocy jako zjawiska wyuczonego i kształtowanego społecznie oraz wzmocnianego kulturowo. Pozwala to na przyjęcie założenia, że poddając sprawcę odpowiednim oddziaływaniom można niejako „oduczyć” go przemocy.

Adresaci Programu

„Program Edukacyjno-Korekcyjny dla Sprawców Przemocy Domowej” adresowany jest do pełnoletnich mężczyzn stosujących przemoc wobec partnerek. Do Programu kwalifikowani są: skazani prawomocnymi wyrokami za przestępstwo z art. 207 par. 1 kodeksu karnego (lub inne przeciwko rodzinie i opiece, ze stwierdzeniem sprawstwa przemocy), korzystający z warunkowego zawieszenia wykonania kary pozbawienia wolności i warunkowo przedterminowo zwolnieni z odbycia reszty kary, zgłaszający się dobrowolnie.

Do programu nie przyjmuje się:

- osób chorych psychicznie,
- nałogowych hazardzistów,
- osób uzależnionych od alkoholu i narkotyków, którzy nie przeszli podstawowego cyklu terapii.

Realizacja Programu

Program realizowany jest w małych grupach liczących optymalnie do 15 osób. Obejmuje sesje indywidualne (tzw. kwalifikacyjne) i sesje grupowe.

Zajęcia w grupie prowadzi kobieta i mężczyzna. Ze względu na duży poziom zaprzeczania i manipulacji ze strony uczestników konieczne jest prowadzenie zajęć przez dwie, ściśle współpracujące ze sobą osoby. Praca w duecie: kobieta i mężczyzna, jest korzystna z uwagi na fakt, iż relacja pomiędzy prowadzącymi staje się dla uczestników modelowym przykładem komunikacji partnerskiej. Obecność kobiety podczas pracy korekcyjnej staje się dodatkowym czynnikiem konfrontującym, ważnym w procesie zmiany zachowania.

Etapy pracy z uczestnikami Programu

Podczas sesji indywidualnych uczestnik zostaje zapoznany z celami i przebiegiem programu. Prowadzący zapoznaje się szczegółowo z sytuacją rodzinną i prawną skazanego. Przyjęcie do Programu jest potwierdzone zawarciem kontraktu na aktywny udział w sesjach grupowych, który zawiera:

- formalne wymogi dotyczące systematycznej obecności w zajęciach,
- obowiązek bezpiecznego i zgodnego z zasadami współżycia społecznego zachowania w trakcie uczestnictwa w zajęciach,
- zobowiązanie do powstrzymywania się od przemocowych zachowań i postaw w kontaktach z członkami rodziny i z innymi ludźmi,
- wymóg uznania osobistej odpowiedzialności za fakty stosowania przemocy w rodzinie.

Kontrakt przewiduje również sankcje za uchylanie się od udziału w Programie (w przypadku osób, których uczestnictwo związane jest z decyzjami sądu lub kuratora sądowego).

Uczestnik wypełnia „kwestionariusz historii przemocy”, którego celem jest dokonanie wstępnej diagnozy problemu. Kwestionariusz służy ponadto analizie i rozpoznaniu sygnałów czasowych, sytuacyjnych i fizycznych, towarzyszących aktom przemocy. Stanowi wstęp do opracowania indywidualnego „Planu Bezpieczeństwa” a w dalszej części Programu jest wykorzystywany do analizy cykliczności przemocy i poznania dynamiki własnych zachowań przemocowych.

Istotnym etapem pracy jest ukazanie cykliczności przemocy, gdyż sprawca traktuje przemoc jako odosobnione akty agresji, nie zauważa ciągłości i zależności pomiędzy nimi. Zrozumienie tego mechanizmu pozwala na skuteczniejsze zapobieganie nawrotom ataków.

Realizując „Plan Bezpieczeństwa” zadaniem uczestników jest rozpoznanie, jakie sytuacje są dla nich potencjalnymi wyzwalaczami agresji, które sygnały płynące z ciała informują o nadchodzącym ataku i w oparciu o tę wiedzę stworzenie planu działania alternatywnego dla zastosowania przemocy, rodzaju „instrukcji”: jak postępować, aby zminimalizować ryzyko wystąpienia aktu agresji.

Jednym z elementów Programu jest nauka umiejętności stosowania tzw. „przerwy na ochłonięcie”. Celem wzięcia przerwy jest rozładowanie napięcia, które gromadzi się w czasie trwania konfliktu, tak żeby można było nadal prowadzić rozmowę w sposób nie raniący (fizycznie i słownie) drugiej osoby zaangażowanej w konflikt. Nabycie umiejętności stosowania przerwy ułatwia zapobieżenie aktom przemocy, dlatego zalecane jest wprowadzenie tego elementu w początkowym etapie Programu.

Kolejnym elementem Programu jest przekazanie wiedzy na temat, czym jest przemoc, jakie są jej rodzaje, formy i dynamika; grupa w toku swobodnej dyskusji tworzy definicję przemocy, do której odwoływać się będzie w trakcie dalszej pracy. Przemoc rozumiana jest jako działanie intencjonalne a jej dokonanie jako akt świadomego wyboru.

Następny etap – to koncentracja na ujawnieniu negatywnych norm i wzorców kulturowych wykorzystywanych do wspierania postaw dominacji, władzy i kontroli sprawcy nad ofiarą. Analizie podlega także rola stereotypów na temat tożsamości mężczyzny, ról „męskich” i „kobięcych”. Przystawanie wiedzy odbywa się w sposób aktywizujący uczestników (m.in. poprzez prowadzenie otwartej dyskusji oraz odwoływanie się do indywidualnych doświadczeń). W trakcie Programu przyjmuje się założenie, iż to sprawca jest odpowiedzialny za czyny, których dokonuje i musi tę odpowiedzialność zaakceptować, nie jest jednak odpowiedzialny za normy, które zostały mu wpojone. Związki oparte na wyższości mężczyzny nad kobietą są często akceptowane społecznie a postawa dominacji wspierana kulturowo. W tym kontekście kluczowym elementem w procesie zmiany jest zrozumienie, iż celem stosowania przemocy, jest uzyskanie przez sprawcę władzy i kontroli nad ofiarą.

W dalszej części Programu szczegółowej analizie podlegają następujące zagadnienia:

- przemoc fizyczna - zaprzestanie jej stosowania,
- zastraszanie - zachowania nie zastraszające,
- poniżanie - zachowania nacechowane szacunkiem,
- izolowanie - wsparcie i zaufanie,
- minimalizowanie, zaprzeczanie, obwinianie jako taktyka kontroli-szczerość i odpowiedzialność,
- przemoc seksualna - poszanowanie seksualności,
- wykorzystywanie męskich przywilejów, przemoc ekonomiczna-partnerstwo w związku.

Kolejnym etapem pracy jest nauka rozpoznawania i nazywania uczuć oraz stanów emocjonalnych, oddzielenie złości jako naturalnej emocji od jej form zniekształconych typu sarkazm, mściwość, karanie.

Sesje końcowe poświęcone są nauce nowych konstruktywnych zachowań będących alternatywą dla zachowań przemocowych. Służą temu wykłady oraz ćwiczenia poświęcone między innymi zachowaniom asertywnym, nowym sposobom rozwiązywania problemów, zasadom sprawiedliwej kłótni oraz nauce umiejętności prawidłowej komunikacji. Uczestnicy

przechodzą trening umiejętności aktywnego słuchania, poznają podstawowe zasady negocjacji i zasady właściwego rozwiązywania sporów.

Ważnym elementem na tym etapie pracy jest wskazanie klientom możliwości korzystania ze wsparcia społecznego w celu zapobieżenia ich izolacji i wykluczenia.

Powyższy opis jest przykładowym schematem działań realizowanych w ramach Programu. Jednakże, jeżeli zaistnieje taka konieczność wprowadzane są modyfikacje, dostosowujące Program do potrzeb i możliwości grupy.

Teoretyczne założenia Programu opracowane zostały na podstawie materiałów „Fundacji Dzieci Niczyje” z Warszawy .

Rozdział VIII. FINANSOWANIE I MONITORING PROGRAMU

Program finansowany będzie z budżetu Miasta Świnoujście, oraz środków zewnętrznych.

Za monitoring Programu odpowiedzialna będzie Przewodnicząca Zespołu Interdyscyplinarnego, która co roku do dnia 15 kwietnia przedłoży raport z realizacji Programu za rok ubiegły, do wiadomości Rady Miasta Świnoujście.